

Fjällvråk

Fjällvråken häckar i risbon i klippbranter eller i träd. Antalet häckande par fluktuerar starkt mellan olika år beroende på variationer i tillgången på föda och vissa år uteblir häckningar i det närmaste helt. Flyttfågel.

Ekologiska krav

Fjällvråken finns framför allt i fjälltrakterna, och häckar särskilt i gränsen mellan fjällbjörkskog och kalfjäll. Den häckar också i varierande omfattning i skogslandet, främst i områden med gles, äldre barr- och blandskog i anslutning till lämpliga födosöksområden på myrar och hyggen.

Häckningen sker i ett risbo som vråkarna oftast bygger själva, men den kan också utnyttja flera andra arters bon, bland annat bon från korp, kungsörn och ormvråk. Häckar både i klippbranter och i träd, det vanligaste är att bona placeras i kraftigare tallar och granar. Vid höga populationstätheter kan vråkarna stundom bygga boet på stora stenblock eller till och med på en liten kulle på marken. Ofta har paret flera alternativa boplatser som det väljer mellan.

Äggläggning sker under maj och ungarna blir i regel flygfärdiga under andra halvan av juli. De är inte självständiga förrän i augusti.

Födan består i stort sett uteslutande av smådäggdjur. Häckning uteblir i stor omfattning under dåliga gnagarår.

Utbredning och regionala skillnader

Förekommer normalt sparsamt till sällsynt, främst i fjälltrakterna men även i övriga delar av Norrland söderut till mellersta Dalarna. Under goda gnagarår häckar arten i stort antal spritt över skogslandet i Norrland och norra Svealand.

Indikator på skyddsvärd skog

Saknar signalvärde för skyddsvärda skogsmiljöer.

Faktorer som missgynnar eller hotar arten

Störning under häckningstid.

Behov av hänsyn – allmänt

I normalfallet är god miljöhänsyn tillräckligt. Hänsyn ska främst tas mot boplatser (bon som används och alternativbon).

Kännedom om häckningslokaler för fjällvråk bör inte spridas till andra personer än berörda markägare och de som utför skogsbruksåtgärder.

Miljöhänsyn vid skogsbruksåtgärder

- Avstå från skogliga åtgärder inom 300 meter från boet under perioden 15 april–31 juli.
- Lämna en skyddszon kring boplatser vid avverkning eller andra skogliga åtgärder. Bredden beror på platsen, men som tumregel ska den ska vara så bred att boplatserna inte är väsentligt mer exponerad för insyn än tidigare (gäller inte bon i klippbranter).
- Om möjligt utformas förnygringsavverkningar så att boet ligger kvar mot orörd skog.
- Undvik att dra skogsbilvägar inom 200 meter från boplatser.

Tips på ytterligare åtgärder som gynnar arten

- Spara träd (särskilt tallar) som har förutsättningar att bli framtida boträd för rovfåglar i ostörda lägen samt några sitt-träd som hänsynsträd vid gallring och avverkning.
- Fjällvråken accepterar gärna konstgjorda bon.

Områdesskydd och frivilliga avsättningar

Häckande fjällvråk är i normalfallet inte i behov av områdesskydd eller frivilliga avsättningar.

Skogsvårdslagstiftningen

- Ta inte bort äldre vindfällen, högstubbar och torrakor, äldre träd vid ägo- och myrstackar, äldre lövträd (särskilt asp) i barrskog m.m., spara biologiskt värdefulla träd (SKSFS 7:8).
- Undvik skogsbruksåtgärder som kan skada hänsynskrävande miljöer, som t.ex. strand- och sumpskogar med naturskogskaraktär, äldre skog på uddar och öar, raviner, klyftor och blockmarker samt berg- och rasbranter, äldre hållmarksskog, äldre sandtallskogar, naturskogsrester, äldre trädbestånd med mycket hänslavar eller död ved (SKSFS 7:17).
- Lämna funktionella skyddszoner med träd och buskar mot hänsynskrävande miljöer, som rovfågelsbon m.m. (SKSFS 7:21).

Lästips

Artfakta för fjällvråk. ArtDatabankens webbplats,
<http://artfakta.artdatabanken.se//taxon/1021101>.

Populationsstorlek: Fluktuerande, medel ca 3000 par

Populationsutveckling:

1980–2012: minskning 50 % (fluktuerande)

2001–2012: stabil (fluktuerande)

Rödlistestatus 2015: Nära hotad (NT)

Fågeldirektivets Bilaga 1: Nej

